

čůvať sa zriedka dočítame v literatúre určenej učiteľom, preto je namieste oceniť snahu jedného z autorov podať čo i len stručnú informáciu o tejto komunikačnej spôsobilosti.

Verím, že čitateľa pobavia časti venované nelegálnej komunikácii v škole a svieža kapitola o humore využívajúca autentické záznamy školského humoru, ktorý však autori odlišujú od irónie nemiestne používanej učiteľmi (a o ktorej by mohli referovať generácie študentov). Okrem iného autori pojednávajú o sociálnej interakcii, približujú jej typy a modelovanie, schémy záznamu interakcie (Flandersovu a Balesovu). Neopomínajú ani také dôležité témy, ako sú postoje a očakávania učiteľov. Novým trendom výskumu školskej psychologickéj klímy a možnostiam jej zmeny sú venované ďalšie stránky.

Témy, ktoré táto kniha rozoberá, nie sú len doménou učiteľov. Kniha sa zaručene stane rezervoárom poznatkov pre všetkých, ktorí sú spätí s psychologickou prípravou učiteľov. Domnievam sa, že bude účinnou pomôckou aj pre ostatných psychologov, pretože komunikácia je neodmysliteľnou súčasťou nášho psychologického pôsobenia.

A napokon: o čom kniha nehovorí alebo mohla by povedať viac? Napríklad o problémoch a poruchách komunikácie, i o spôsoboch ich zvládnutia učiteľom. Ale to je už možno námet na novú knihu.

M. Mesárošová

Jaro Křivohlavý MÍT PRO CO ŽÍT

nakl. *Návrat domů*. Praha, 1994, 94 s.

Publikace J. Křivohlavého *Mít pro co žít* je útlá, obsahem však objemná. Tento druh díla jsme na našem knižním trhu dlouho postrádali. Psát o smyslu života je totiž nelehký úkol. Každý z nás hledá odpověď na otázku „Jaký má můj život smysl?“ Je však vůbec možné najít uspokojivou odpověď? V této souvislosti si vzpomínám na jednu pověst: Sešli se bohové, aby se domluvili, kde ukryjí největší tajemství – tajemství smyslu života. Uvažovali o dnu oceánu, povrchu Měsíce... Vždy ale vznikla obava, že i na tato místa se jednou člověk dostane a tajemství se zmocní. Nakonec dospěli k závěru, že toto tajemství ukryjí na dno lidské duše – tam člověka nenapadne hledat a pokud ano, bude to hledání velice obtížné.

Této obtížnosti se nezalekl autor J. Křivohlavý. Vede svého čtenáře zamýšlením se nad tím, co je to radost, štěstí, úspěch, svoboda, odpovědnost, vina, svědomí, hodnoty, člověk, utrpení, smysluplnost. Pohlíží na člověka jako na nedílný celek duchovní, duševní a tělesné stránky, pro něhož je charakteristické směřování-uskutečňování možností, svoboda – od ně-

čeho, k něčemu, transcendence – překračování. Být člověkem pro něj znamená také mít možnost být dobrým nebo zlým.

Klíčovými jsou kapitoly o smysluplnosti života a práce. Základním momentem je zde směřování – žít znamená být na cestě a záleží na jejím zaměření. Na str. 55–56 najdeme tabulku o tom, kudy cesta k nalezení smysluplnosti nevede a jak je možno přijít k poznání smysluplnosti určité hodnoty. Inspirujícími je taktéž pět kroků A. Längla, které mohou vést k smysluplnosti života (s. 57). Protipólem smysluplnosti života je smysluprázdnost, existenciální vakuum. Bylo konstatováno, že zhruba jedna třetina dětí má potíže naznačující, že se vyvíjejí směrem k existenciální prázdnotě. U mladistvých se často setkáváme s přeceňováním zamilovanosti a život pak může skončit i sebevraždou. Téměř všichni lidé, kteří propadají různým druhům náruživosti, trpí smysluprázdností. Také rozpad některých manželství lze připsat na toto konto. Jedná se v podstatě o neuspokojenou základní životní potřebu. Jak se neuspokojení potřeby žít smysluplně projevuje, uvádí autor přehledně na str. 76–77. Snaží se také nalézt smysluplnost i v nelehkých životních situacích – utrpení, stárnutí, i v časovém omezení života.

Světlem na cestě hledání smysluplnosti života jsou J. Křivohlavému myšlenky lidských velikánů, zejména V. E. Frankla. O této knížce se velice obtížně píše, čte se však jedním dechem a čtenář se k ní vrací. Má mu mnohé co říci. Proto pro ilustraci raději vyberáme několik autorových myšlenek:

Život dostáváme jako možnost a záleží na nás, co z toho, co nám bylo dáno, vytvoříme.

Svoboda je vždy nedodělitelně spjata s odpovědností.

Nezáleží na tom, jak dlouhý byl tento život, jako spíše na tom, oč v něm šlo.

Smrt nečiní život nesmyslným. Právě naopak. Vede nás k hledání smysluplnosti života. Tomu, co člověk dělá, je možno rozumět jen tehdy, vezememe-li v úvahu povědomí o časové omezenosti a jedinečnosti života.

J. Králová

Alvin Walker, Jr. (Ed.):

THESAURUS
OF PSYCHOLOGICAL
INDEX TERMS
(7th ed.)

Washington, DC, American Psychological Association, 1994, 343 s.

Máme před sebou sedmé vydání této důležité příručky, které vyšlo k 20. výročí prvního vydání (1974).

Jde o „slovník“ v psychologii užívaných